

پندھ کو یلیاں گوں

پندھ کو یلیاں گوں

(شاعری)

خالد اقبال

سمھے حق لکھاری دے

کتاب داناں	:	پندھ کو بیان گوں
شاعر	:	خالد اقبال
ترتیب	:	محمد سیم قیر
مل	:	100 روپے
سال	:	2012ء
کپوزنگ	:	ٹکلیل برادرز G-86 ٹرست بلازہ سر گودھا
پرنٹنگ	:	
ناشر	:	کتاب دوست
	:	517/A روڈ ملتان ریلوے

انتساب

عشق تاں آپیں رستے کوں ہموار کریں
کثیریاں اگوں کون کھڑی دیوار کریں

شند پیر

کویلیاں دی حمد	-1
دل توں دل تیں رستہ ہوندا	-2
نئی وچ نہ جمع دے وچ	-3
م: محبت مائی کویلی	-4
رستہ بناؤں کویلیاں کوں آندے	-5
وارث چاندنی دھرتی دے	-6

اے روڈھے روڈھئے	-7
ایں دھرتی دے جٹ	-8
ہمھاں وچ، پیراں وچ	-9
سپیچو	-10
کلف کار پچے کپڑے	-11
جلسہ	-12
س۔ سرا یکی ماء دھرتی تے	-13
پنیاں اتے لکھیا لاتھے	-14
منطق	-15
چمک چمک ویندی گاؤں اے	-16
ہک ہک ڈو ہے یارہاں	-17
ڑ۔ ڑی کویاں	-18
گزرے ہوئے کل توں	-19
پینیاں کیتے	-20
سارا سال گذراں دے وانگوں	-21
کا کا کنٹے ونجوں	-22
بے ہڈ بال کماندے ہوتاں	-23
نقطہ ہے ڈکھادا	-24
دوٹاں دے موسم وچ	-25
ہک ڈوئے ڈو	-26
بے نظیر بھٹو سانگے	-27
یادت سکھ برابر وندو	-28
کوئی وی ٹی وی چینل تکو	-29
نال اوندے کجھ بال بلوڑے	-30
آماں ہن توں	-31
وئی	-32
نا سلطجیا	-33
ساؤں وچوں بندے	-34
کالے کوٹ کویلیاں	-35

جزموں و دھنزاواں؟	-36
پیپرویٹ	-37
جمهوریت	-38
پہرے دارال کیتے	-39
نظام ہاتھی	-41
زکر دیاں خیس کوییاں	-42
مدد کرودی گاہبہ ہے	-43
استھارہک لوہار	-44
کیسر کیاری	-45
شکر وند اس مصری وند اس	-46
دل آہا ہے ہن تاں	-47
میں گیت بناون چاہندا ہاں	-48
پیڑے نی دو پیڑے	-49
قُلی کراو، قُلی کراو	-50
جال بھل موتیے دے	-51
دل دا چور	-52
جو گ دی گاہبہ	-53
آڈیکھو تصور میڈی اے	-54
آ روی بھل ہن پاروی بھل ہن	-55
جیون بھل کیاری کوں	-56
کالی رات دی چادرائے	-57
نواب مظفر خان شہید	-58
قصے و چوں قصہ	-59
کیا گاہبہ وصال تے بہوں دی	-61
پیر مظفر بخاری سانگے	-62
ر۔ روہی تھل دمان	-63
شہر ہور دے	-64
محبت میڈے دل دی	-65

کویلیاں دی حمد

اے		مُھر	تیدا		الله
اے		مُھر	تیدا		مولا
ہن	چاول		دے	نج	کب
اے	مُکر		دا	نج	کب
اے		مُھر	تیدا		الله
اے		مُھر	تیدا		مولا
بن	اساڑی		دھرک	نج	نج
اے	کنڑ		لا	توں	گلی
اے		مُھر	تیدا		الله
اے		مُھر	تیدا		مولا
ہن	مُھنگے		پھے		توڑے

اے	کلر	جنویں	سچھ
اے	ہنر	تیدا	اللہ
اے	ہنر	تیدا	مولا

☆.....☆.....☆

دل توں دل تین رستہ ہوندا

ہوندا	رستا	تین	دل	توں	دل
ہوندا	سوچیا	کچھ	تاں	وئی	تین
آہدے	میلہ	تاں	کوں	میلے	
ہوندا	ڈھولا	بے	وج	میلے	
پھردے	وت	کیوں	کوییاں	واگ	
ہوندا	اٹا	جیکر	وج	گھر	
ڈسdi	گڑاں		گھل		روہی
ہوندا	ویسا	تے	کھل		بدل
بھوے	جھن	ساه	مشکی		توڑے
ہوندا	پتا	سب	کوں		چڑیاں
وی	توں	جوینداں	تند	دی	ہر
ہوندا	کپتا	پورا	تین		بے
طوطا	کریندا		گاہہ		نویں

ریا	تکیوں	نہ	ڈیدرا	کہیں	تے	نگلیا	ہوندا
ڈوہ			جیڑا	چیڑا		چھر	ہوندا

☆.....☆.....☆

نفی و ج نام جمع و وج

نفی	وج	نام	جمع	دے	وج	نفی
رب	اساٹے	نال	نال	ہے	و سدا	و سدا
نکے	وڈے	کمال	کمال	دے	وج	وج
ہکل	وج	نام	منع	دے	وج	ہکل
وانگ	کوبلیاں		بندہ		رجمھیا	رجمھیا
نکے	وڈے	کمال		دے	وج	وج

وج	دے	طبع	نال	وج	وج	لوبھ
رہندا	ہے		نال	اساڑے		رب
وج	دے		کمال	وڈے		گئے

م: محبت مائی کویلی

م	:	محبت	مائی	کویلی	وقت	وچال	تائیں	ہانویں
اساں		تیڈے	رے	ہاسے	توں	وی	نال	ہانویں
أج		ملوہہ	ستنج	سندھو	دی	توں	گال	ہانویں
ساڑے		شہر	فصیلاں	در	دروازے	ڈھال	تائیں	ہانویں

رستہ بناؤں کویلیاں کوں آندے

آندے	کوں	کویلیاں	بناؤں	رستہ
آندے	کوں	کویلیاں	ملاون	مکھڑے
نکلے	ڈکھڑے	گھرؤں	دے	کویلیاں
آندے	کوں	کویلیاں	مناؤں	ڈکھڑے
واگوں	دے	کویلیاں	نمائوں	لوک
آندے	کوں	کویلیاں	راہوں	تل
حیاتی	بھری	کہیں	تے	رمزاں
آندے	کوں	کویلیاں	کوں	رمزاں
بپاراں	خزانوں	سیالا		ہنالا
آندے	کوں	کویلیاں	ہندوں	رثاں

☆.....☆.....☆

وارث چاند نی دھرتی دے

وارث چاند نی دھرتی دے
اساں واگنگ کویلیاں،

اپنے اپنے نکے کمک کاراں دے وچ
 رجھڑ جھے تھکے تھے
 کجھ ورھیاں توں پئے ہیں ٹیہدے
 ہاتھی جیدی سنڈھ جھلیدی نیں پئی
 ایں توں پہلے ہاتھی
 ساڑے کھیتاں دے وچ
 رجھڑ جھے لوکاں گوں
 وات پھل پھل ڈیون والے
 ساوے وناں تین آجے
 ساکوں قیدی آن بنادے
 واگ کوییاں
 کٹھے تھیو

ایروڈھے روڈھیے

ایروڈھے روڈھیے
 ایو دل دل ایہ چڑ
 مقدر ساڑا؟
 ایو دل دل ایہ چڑ؟
 نکل ایں توں باہر
 کریں خود کوں ظاہر
 بظاہر ہے ظاہر
 کویی دے واگوں
 مگر ہوتاں ہن
 گھنٹری توں باہر
 سرا یکی وولکا

☆.....☆.....☆

ایں دھرتی دے جت

ایں دھرتی دے جت شدائے
سوہنے جگ دی راندر سائے
واگ کولیاں یار نمانے
برتوں نگے
پیروں رانے
بھوئیں داسینہ چیرن والے
اپنے پلیں جوڑا چھکن
اپنے پکھر دے وچ دھانوں
رل مل ساول جوڑکھنڈاون
دیس دیاں جاں فصلات پکن
اٹھاں مالک ہن مکانے
اچے شملے دُؤیاں پُجھاں
حیدرے ہتھ دا پورھیا کھاون
اوندے نال ای دا نجھ کماون

☆.....☆.....☆

ہمھاں وچ چیراں وچ

وچ	بیگراں	وچ	تے	ہمھاں
وچ	گوڈے			گھیاں
والے	بندے	وچ	اں	جئے
وچ	جوڑاں		سارے	ہڈی
والے	جوڑن			جوڑ
کیوں؟	بنائے	اے		جوڑ
والے	رکھن	پگی		آکڑ
نیں		چیندے	وت	کیوں

سٹپچو

ایہہ ہتھ کڈا نہہ ہلیدے نہیں
 ایہہ کھل کے کڈا نہہ الیندے نہیں
 ایہہ افسر پورا کریٹ وی نہیں

جاگیراں

صنتاں والے ایہہ
 کوئی وڈے سیاست دان وی نہیں
 ایہہ کچھ ڈینہ پہلے مرن والے
 کیں پڑی فروش دے پتروی نہیں

انھاں شیشے دے شوکیساں وچ

ایہ بند پچھو

گئے پنے ہوئے لکاں توں

بھلا نجھوی نہیں

کلف کار چٹے کپڑے

کالر کلفتے چٹے کپڑے

کری شنگری آکر فون

کھورا ایہہ پچھدے کوں ایں توں

پرال دفع ہو

لبرے چکڑاں والے ممہ چاتے اویندان

ہسڑو چوں سارے چکڑاں لبرے جئے

چھل ریلیف دے کیمپاں توں

عوضانے گھدے با جھوں ول گئے

آپنے آپنے اجڑے گھر دوں

میر ملک تئی چاکر

کالر کلفتے چٹے کپڑے

کری شنگری آکر فون دے چاروں پاسے

کپڑے ہوئے ہن کھیاں کوں ہن کھلیدے

اراؤ نیدے

جلسہ

جیے، اچھن، پگڑیاں
ٹوپیاں تے شرداںیاں
کوئاں پینقاں نائیاں
اکڑے کاربازی گراہیہ
ساوے باغ ڈکھاون
شکے ناندیاں کوں بھالاون
تقریاں ہن اگ لنبے
روح پئی کبے
ساڈیاں جتیاں توے گھس گئے
اُنگلیاں وی جاہا اکھیں ڈسن
رستہ گولن
وڈی شاہراہ دی کٹرے تے وڈا جلسہ

س۔ سرائیکی ماءِ دھرتی تے

س سرائیکی ماءِ دھرتی تے
بیریں پک گئین بیر
ڈبھلے تھی گن رتے لال
آن مُونہے
سوئیں تھیوں لگ پین
طرتے چغے آکڑوال

جڑوے بندے پھاں کوں وٹ

ڈیندے آندن

باہر و آون والیاں دیاں

بگھاں چکن والے ایہہ

وت ہک واری اگتے تھے ہن

پرات واری موسم دی

اکھ سجاک ڈسیندی اے

پیاں اُتے

پیاں اُتے

لکھیا لاتھے

اوں ویٹھے دے مخدوماں نے

اپنپاں نال غداری کیتی

نادر لال بلوج تے

چھامرے دے کھر لال نے

اپنی رت وہاکے

دھرتی دی دلداری کیتی

سائبھے بول الانے

”پٹ انگریزی تھانے“

دریاواں دا پانی

سیدھو سراں دے بیلے

ڈیندناں انج گواہی

☆.....☆.....☆

منطق

برچھیاں نیزے
ڈنڈ کلکنیدے
گھوڑے اتے بہر کے آئے ہن
بھائیں لیدے آئے ہن
ساڑی چاندی پھیلیں والی
دھرتی اتے
راہرن اٹھاساکوں
راخش سڈن؟

☆.....☆.....☆

چھک چھک ویندی گاڑی اے

چھک چھک ویندی گاڑی اے
مشکنی ناگ دے وانگوں اے

شُوں شُوں شوکدی اے
سندھ وادی دے سینے تے
لکے وڈے شہر اکلوں
سمُحومدی مال تے میوے
ایں دھرتی توں چاگنی اے
سندھ وادی کنگلاگنی اے
بکھیاں اکھیں
چٹی چڑی
اجن تکر
رجیاں کائے نی

کہکہکڈو ہے یارہاں

کہکہکڈو ہے یارہاں
ٹھلپوں قطاراں
راج محلیں کر لیاں
تھباں کوں، ان ولے
ولے پیچاولے
تیندی راندر ساول
تھیسین سیت سولے
خُمر کھیدوں پڑوچ
آکھو بله بله
کہکہکڈو ہے یارہاں
ٹھلپوں قطاراں

☆.....☆.....☆

ڑ-ڙی کویی

رستہ	ڈنگا	تیڈے	آندے	پیریں	کویی	ڙ-ڙی
روڑا	ڈیکھیں	رہندی	تمب	نه	راہندی	ڑڙی
صحرا	دریا	ان	اگول	چیج	قدیں	تیڈے
اللہ	سوہنا	نال	پدھ	کریندیاں	فقیرا	آکھ

☆.....☆.....☆

گزرے ہوئے کل توں

گزرے	اج	ہوئے	دے	کل	تیس
ڈاؤھا	ہمینگ	شودا	اوی	محل	تیس
ڈاؤھا	ہمینگ	شودا	اوی	محل	تیس
ڈاہڈیاں	کیڑی	ڈاہڈی	سڈ	ہند	ہے
ہاتھی	راہواں	شیر	گذر	نے	لوہر
لگڑ	کویلیاں	بھگے	رچھ	تے	بند
راہواں	واساں	مل	کے	بیٹھے	ہن
واساں	کویلیاں	رل	کے	منزل	پھون
واساں	کویلیاں	انپی			ٹروں

☆.....☆.....☆

ہمیلیاں کیتے

ڈاہڈے ہمیلیاں ڈاہڈپ
ہمیلے چپ ای چپ
ایں ڈاہڈپ وچ کھڑے ہوئے
کامنیاں کوں
کھانداو بندالاے
ڈاہڈپ دا ناء

☆.....☆.....☆

سارا سال گڈاں دے واگوں

سارا سال گڈاں دے واگوں کم کر بندوں
مٹی دے نال مٹی تھی کے
کنکاں پکن
دانہ دانہ اکھڑا کرتے
اوندے پلے پے تھپیدوں
اجرت ڈو جچ روٹی لی
اوندے لتھے پیندوں
وت وی جڈاں الاوے
اچا بول الاوے
اوندی کر کر ہر ہر ہر ہر
تے وات ساڑی بُر بُر
ہک ڈینہ چھیسی؟

☆.....☆.....☆

کا کا کنٹے و نجو

کا کا کنٹے و نجو
 بیریں بختی کا سینی
 ہتھیں چھپی کا پیٹی
 چارے پاسوں ناگن
 بکھ آسادے آنگن
 امڑی میں دعا میں
 شالا پھر اجیوے
 پردیکی نہ تھیوے

جے ہڈ بال کماندے ہوتاں

(روہ روئی تھل دمان دے نال دی دیل)

تاں	ہو	کماندے	بال	ہڈ	جے
جیوو	کے	جھتا	حق	اپنا	
راہسوں؟	بیٹھے	کیا	تے	مجھن	ساہ
جیوو	کے	پا	کوں	اکھ	اکھ

جیوں؟	کیہاں	باجھوں	جُھمر
جیوو	کے	پا	وج
ڈھولیو	دے	دمان	تھل
جیوو	کے	سُندَا	سرائیک

☆.....☆.....☆

نقطہ ہے ڈکھاوا

ہے؟	کتھاں	عبادت	ڈکھاوا	ہے	فقط
کتھاں ہے؟		تلاؤت	دی	وفا	دلائ
ڈاگوں	دل	مُھلاں	کیتے	سب	مٹا
ہے؟	کتھاں	ضرورت	کون	بجن	انہاں
ملاوٹ	کوں	ہن	کھا	گئی	ہر
ہے؟	کتھاں	سخاوت	پہلی	دی	محبت
پیاسے	وج	خون	آپت	انسان	ہن
ہے؟	کتھاں	عداوت	نال	کوں	کویلی
جگڑے	دے	روزی	ایہ	قطاراں	ایہ
ہے؟	کتھاں	تفاوت	ہے؟	کتھاں	محبت

☆.....☆.....☆

ووٹاں دے موسم وچ

ہے ساوے چولے دے وچ

بھروال بدن، بدایی اکھیں

کھنڈریئے وال تے پیروں رانی

پنیاں اینویں، جینویں کہیں درکھان نیں جو وٹ

رلگی کھٹ دے رلگے پاوے رلگے ہوون

جیرھاڑیکھے ہک واری تاں

بوا تھیوے

گالھی جو ہئی

اتھ بہوے ہا، اتھ بہوے ہا

اوندی مرضی

جتھ بہوے ہا

ہک ڈینہ لوکیں اوکھوں ڈٹھا

ڈھڈھ گھڑوںی چائی ودی ہئی

لوکیں پچھیا

مریں گالھی ایکیا تھیا ہے

آکھن لگی ادمی راتیں

گھوڑے ٹانگے جوون والے

پیریں ہتھ ہن آن رکھنیدے

بہوں ہن جی مجال کریندے

بس وے لوکا!

گھوڑے ٹانگے جوون والے

ووٹاں والے موسم دے وچ

بس کر پندرن اینویں جانو

☆.....☆.....☆

کہ ڈوٹے ڈو

کہ ڈونے ڈو
پندھ کو ملی کوں

ڈوڈونے چار
کوییاں بنائی قطار

ترے ڈونے چھ
رستے وچ ہئی مینہ

چار ڈونے اٹھ
کوییاں کھینا کٹھ

خن ڈونے ڈاہ
کوییاں کیتی صلاح

چھ ڈونے بارہاں
چڑھ پیاں واہراں

ست ڈونے چوڈاں
غلیاں وڈیاں بوداں

اٹھ ڈونے سواہاں
رب دیاں ہن گولاں

نوڈونے انہارہاں
تھی ٹرول قطاراں

ڈاہڈونے دیہ
پیاہمیشہ جی

بے نظیر بھٹو سا نگے

کیڑیاں و آنکوں
کٹھے تھیسوں
کھٹے مرسوں
کھٹے جیسوں
جانزو دے ہیں جو
سرچیسوں تاں
پھٹے ویسوں
وت وی لوکا
سرکوں چیسوں

یاوت سکھ برابروندو

یادت سکھ برابر وندو
 یادت ڈکھ برابر وندو
 کھاون سب کویاں مل کے
 یادت بکھ برابر وندو

کوئی وی ٹی وی چینل تکو

مکو	چینل	وی	ٹی	وی	کوئی
ڈیکھو	کوں	اخبار	کہیں	وت	یا
ہے	میدان	ہک	دا	شہر	وسدے
سارے	تریکٹیں		بال		بدھڑے
لبیاں	لبیاں		قطاراں		وچ
ہن	ہن	انت	تے	ہن	ہتھ
پاسوں	آسون	ای	بے	تے	اٹے
ہن	لاچار	کچھ	ہن	پمار	کچھ
چور	چورو		جتنے		تھنھے
مزدور	ہن		بجھے		ڑٹے
وچول	مجھ		وڈے		ائیٹے

تھیوو	چھتیاں	کون	بُر
ہے	پیا	الیندا	شala

☆.....☆.....☆

نال اوندے کجھ بال بلوڑے

نال اوندے کجھ بال بلوڑے ویندے پئے ہن
 ٹکوے ٹکوے باڑیاں کوں او
 تھاپڑے پئی مریدی ہئی
 ”مروجلدی ٹرڈ“
 دیر پئی جو تھیمدی اے
 بنگم صاحبہ مندے کڈھسی“
 کئے کئے پیراں دے نال
 وڈے وڈے اڈ بھریندیاں
 لکا جیا باڑا بولیا
 ”ٹرپنڈی ہے برتن بھانڈے دھوون
 فجریں فجر نال
 سا کوں پوری ندر وی فی
 کرن توں ڈیندی“؟

☆.....☆.....☆

اماں ہن توں

آماں ہن توں
منکن پن جوگی نی رہتی
راہ لندھدے بک
بندے آکھیا
کمبدے ہتھاں
کمدے جنتے نال او بولی
”وے پڑا میں کیا، ہن ڈسائ
میڈ اجناس مر گئے پتھر پوڈری ہے
اوندے کیتے منگدی آں؟“؟

ونی

ٹھڈو نال سہیلیاں رل کے
ٹھڈی گڈی
کھیدی دی پی ہئی
پل پیٹھ پنجائت نیں
اوندے چاپے والے
نرم ماں دا چافیصلہ کیتا

☆.....☆.....☆

ناٹلیجیا

لحمن	کھان	پیرے	پودے	گھل	وا	وچ	دے	صحرا
پوندے	گولناں	رستہ	تائ	پودے	وچھ	دی	کھن	لختے
گھبراندے	ڈھڑا	دل	پودے	رایں	نہ	رات	وی	اج
پوندے	سوچنا	پہلے	ٹوں	کرن	پندھ	دا	روہ	کالے
ڈسدن	بے	دے	ریت	چودھاروں	وتی	دے	سادی	سچھ
پوندے	ڈیکھنا	کوں	توں	پہلے	جیاں	وی	لہون	لہون

☆.....☆.....☆

ساؤے و چوں بندے

ساؤے و چوں بندے
ساؤی و سوں و چوں
اساں کویلیاں کوں جے
کم کوئی پوے تاں
ساؤے کم دے اگون
او بن ہمند ن ہاتھی
ہاتھی کیندے ساتھی؟

کالے کوٹ کویلیاں

جو	ہیوے	یاد	کویلیاں،	کوٹ	کالے
وچ	دے	راہواں	ہی	ڈھپ	جدال
وچ	دے	ساہواں	ہی	اک	جدال
وچ	دے	محلاں	ہی	چپ	جدال
وچ	دے	جیلاں	ہی	ہس	جدال
جو	ہیوے	یاد	کویلیاں،	کوٹ	کالے

ہلائے	ہتھ	تاں	وی	تساں
ہلائے	ہتھ	تاں	وی	اساں
اگوں	دے	کاڑ	دی	آمر
الایا	چ	تاں	وی	تساں
الایا	چ	تاں	وی	اساں
تے	بن	منصف	کویلیاں	کالے
تے	بہو	جاں	تے	ول
ہے	یاد	وی	رکھا	بس
وج	ساه	گھٹ	دے	جس
ہاسے	رل	کے	وی	اساں
مترو	یاد	رکھا ہے		ساکوں
وی	کوں	میلیاں	مٹی	اساں
وی	کوں	کویلیاں	مزدور	وو

جزموں و دھرمزاواں؟

تردے ہنجوا کھسمندر پیوے
برزخ بخشی خانے دے وچ قیدی

اپنی رت وچ جیون

اپنی رت وچ بلن

ڈنبھ ہتھیں ہتھریاں

چھن چھن

پیریں بیڑیاں

کسیاں مشکاں

دھانوں ادھکڑے ڈھوڑے

ڈڈے بوہے تے ہن پھرے

زر پوچا کوں ہن ہر کارے

پیشی اتے پیشی پودے

مُسلاں تحدے

تہہ در تہہ

نذرانے

طلبانے عوضانے تے

انگوٹھے ٹھپے

کالے حرف اشنا مان آتے

ریڈر چاندی چاہ دیاں چمکیاں

چڑھدے بجھ دی تکھی ڈھپ

وڈے بو ہے آل دوآ لے

اچیاں کندھاں لمبیاں

بنخشی خانے دے وو قید یو

تھاڈیاں آسماں آ ہواں

کمپڑے در پچاواں

جرمول و دھرمزاواں؟

☆.....☆.....☆

پپرویٹ

گجدے ڈمہاں کالیاں راتاں دے ووچ زلدے

کنڈتے پنڈ ڈکھاں دی چاتے

سرتے پلکے لیر کتیر اال
 دوز خیاں دے پیر اال تلے
 تھائے دھکڑے دھوڑے کھاندے
 وڈے بوہے بچن توں وی پہلے پہلے
 ظالم کھس گھندے ہن ساری جمع پونچی
 گھن آئے جو ونچ ونا کے ڈاندے و پچھے
 وڈے بوہے در، دلاناں اتے سیوی ٹردی ویندی
 کر دیاں بھر دیاں کندھاں اتے کر لیاں دے ہن بجھے
 وڈے بوہے بچن تائیں ہُس ویندے ہن
 جو فاتر کے نکھاں کورٹ دی فیساں جو گا
 اگوں اے غربلے تے ہر کارے آہن
 عرضیاں تھاڈیاں پنج گیاں ہن
 وڈے صاحب دی میزدے اتے
 پیپر ویٹ دے تلے

جمهوریت

سادے	ساول	کھیت	وچ	بھریئے	جنے
سوہنے	بوٹا	لیدے	پے	ہیں	اساں
چندن	کوں	ہیں	خواب	ڈکھیدے	ہیں
اکھیں	دل	کوں	ہیں	وِندلیدے	
اپنے	کوں	پے	ہیں	سکھیدے	
بالیں	بوٹا	وڈا		ٹھیسی	
ایہو	ٹھڈی		چھاں	وٹھیسی	
ٹھڈی	کھملے		ہسے	ہن	
نیگر	ایہو		آہے	ہن	

چیتے	چپ	اینوں	ڈینہ	کہ
آسی	بکری	کلوٹی		کال
کھاسی؟	آتے	کوں	بوٹے	اں

☆.....☆.....☆

پھرے داراں کیتے

ساول کیارے
بھری باخ
کانوں کاں کاں
لالیاں ٹھوٹے
پاڑیا چولا پھرے دار
بانیں تاں کانے چار

☆.....☆.....☆

نظام ہاتھی

نظام ہاتھی
تمام ہاتھی
مشیر ہاتھی
وزیر ہاتھی
سفیر ہاتھی
ایڈینہبہ وی ہاتھی
ایشام ہاتھی
ایہ رات ہاتھی
نظام ہاتھی
تمام ہاتھی

رُکدیاں نھیں کویلیاں

رُکدیاں نھیں کویلیاں
نگدیاں نھیں کویلیاں
کیس جاتے وی پچنا ہووے
چکدیاں نہیں کویلیاں
توڑے ڈرہے بوٹاں دا
درُکدیاں نھیں کویلیاں
لُلدے وَدن لومڑ
گاجر کھاون والے

تھلڈ یاں خیں کویلیاں
 بھانویں قدم قدم تے
 دھکڑے دھوڑے دھابے
 ٹردے وگ کویلیاں
 رکد یاں نہیں کویلیاں
 نگد یاں خیں کویلیاں

مَدْ كَرُودِي گالہہ ہے

مَدْ كَرُودِي گالہہ ہے لوكا
 تو نسقون میں قمرتیں
 لاری جڈاں آوے ہا
 کوئی تکھیں تکھیں لاری اتے چڑھا پندا
 اینجھے پیو حالاں دے وچ
 تاجا گالہہ
 ہر بک نال الاوے ہا
 ادا کا کا کرتے سڈے
 جڈاں کوئی اوندو ڈیکھے
 تاں وٹ ایہو آکھے
 ادا کا کا ملنا بجا
 اج وی لوک ہن ایہو سویر
 ادا کا کا ملنا بجا

استغفار بک لوہار

بھی دریا پار دی
جیزھی بکھدی پئی ہے
جیزھی بدلی پئی ہے
جیزندے وچوں لوہا سا کوں
وں پونے ڈکھو کھلیندا
بم بندوقاں جیٹ چہاز
ڈھواں دھارا ندھار
زوراں اتے
اسلخ وحدا ویندا اے
منڈی دے وچ آگاچیرا
اسلخ وحد داویندا اے
ساؤے آسوں پاسوں

کسیر کیاری

ساؤے شہراں چوکاں دے وچ
گناں
توپاں

ٹینک

بندوقاں

ادھوچالے چوک شہر دے

بھٹا جیٹ چہار نصب ہے

تھا کوں لوڑنا شاش نشانی جنگیں دی اے

ساکوں کسی بکاری دی اے

اکھیں وچ سک پیاری دی اے

شکروندال مصری وندال

شکروندال مصری وندال

لنج تھیون شیر

گالہمیں ساؤیاں بکڑیاں تھیون

ڈنگے تھیون تیر

گڈال وانگوں ہندی کا در

دڑی بہول دلگیر

اسلحہ شاں وچ سمندرال

تھیوے امن سفیر

☆.....☆.....☆

دل آہدای ہن تاں

دل	آہدا	ہے	هن	تاں	آمن	دا	باغ	لگانواں	تیغائیں	توپاں	وج	سمندرائیں	ست	تے	آنواں
آمن	دے	باغ	ایچ	شانتی	سب	میں	ناج	نچائیں	کوں	کوں	کوں	کوں	کوں	دے	ہووے
درہا	کے	جاں	دا	تاں	خیاں	دا	نچائیں	کالے	کے	کچھوڑ	چھوڑ	چھوڑ	چھوڑ	کے	نچائیں
آئی	ایم	ایف	ٹوں	ساڑی	آخر	جان	تاں	جھٹے	زر	کے	کے	کے	کے	کے	آنواں
غربت	مگدی	پر	نیں	مگدی	حَلْقَةٌ	میں	سنائیں	میں	وایگ	کوییاں	دی	رُلْدِیاں	دی	دے	ویددی
سادیاں	کچیاں	وستیاں	خیراں	دے	وج	نیں	کچیاں	کچیاں	کے	دے	کے	دے	کے	کے	دے
کے	تینیں	سینے	ہنجوان	ڈکھائیں	دے	دی	دی	دی	کے	کے	کے	کے	کے	کے	کے

☆.....☆.....☆

میں گیت بناؤں چاہندائ ہاں

میں	گیت	بناؤں	چاہندائ	ہاں
-----	-----	-------	---------	-----

ہاں	چاہنداں	بناون	گیت	میں
دا	بندیاں	وژدے	سننے	اتھ
دا	مزدوراں	دے	ڈیپھاڑی	اتھ
دا	سیکل	جنی	فیل	گئے
دا	تھے	کوڑے	جیون	اتھ
دا	خلقت	مُھلی	چیتا	اتھ
ہن	سرکاری	جو	وفتر	ایہ
ہن	راہداری	دی	برخ	ایہ
ہن	وھر دے	زُلدے	سائیں	اتھ
ہن	محجدے	کویلیاں	وانگ	ایہ
دا	بندیاں	کھاندے	دھکے	اتھ
ہاں	چاہندا	بناون	گیت	میں
ہاں	چاہندا	بناون	گیت	میں
وچوں	جل	جیون	تھاؤے	میں
وچوں	غل	وچدے	شہر ان	اتھ
وچوں	خُصل	نیتاں	اکھیں	انہاں
وچوں	محل	برج	اُچے	انہاں
وچوں	کل	سدراں	ساویاں	تھاؤی
دا	پائیاں	وگے	وہنے	انہاں
دا	مُھلاں	پونے	ون	انہاں
دا	کھلکاراں	دی	بالاں	انہاں
ہاں	چاہندا	بناون	گیت	میں
ہاں	چاہندا	بناون	گیت	میں
ناں	بھلناءں	ایہ	میدی	کہک
ناں	بھلناءں	ہستاں	کھلتاں	تساں
ناں	بھلناءں	ڈسکتاں	تے	روناں
ناں	بھلناءں	رُستاں	تے	ملناں
نمیں	اوکھا	لکھیون	گیت	وت
میں	ویساں	لکھیدا	گیت	وت
میں	ویساں	بٹریندرا	گیت	وت

پڑے نی پڑے

پیڑے نی دوپیڑے
 بے توں ہندی جوں
 تینوں نہواں تھلے ڈھاندی، اپنی ماگنگ سجاندی
 پیڑے نی دوپیڑے
 بے توں ہندی تندر
 تینوں الٹی گست بناندی، سا جن دامن لاندی
 پیڑے نی دوپیڑے
 بے توں ہندی امب
 تینوں کپ اچار بناندی مکھیاں وچ بہہ کھاندی
 پیڑے نی دوپیڑے
 بے توں ہندی کوکل
 تینوں کول اپنے بہاندی، دل دا حال سُنا ندی
 پیڑے نی دوپیڑے
 بے توں ہندی نئین
 تینوں اکھیاں سرمہ پاندی، رو ندے نئین دکھاندی

قَلَى كَرَاوْقَلَى كَرَاوْو

کراوو قی کراوو قی

والا	دل	بهاندا
پوسی	نکھر	موسم
والا	کھل	سعنی
کراوو	قئی	کراوو
ماہیا	اکھ	موتی
واگون	بندے	بندہ
ماہیا	کچھ	پودے
کراوو	قئی	کراوو
ماہیا	روح	میلی
رسی	وگدا	وگدا
اہیا	کھوہ	دیم
کراوو	قئی	کراوو
من	ماندا	مُونجحا
ویسی	بن	دل
چن	جینویں	چان
کراوو	قئی	کراوو

☆.....☆.....☆

جال پھل موئیے دے

جال پھل موئیے دے میں پانواں
خشبودن گوریاں بانہواں
جال پھل موئیے دے میں پانواں
موئیے والے چڑھکے
نی وا پی لگھے چم کے
رچی خشبو میدے ساہواں
جال پھل موئیے .....
چڑھل موئی دے کنگن
میں توں بکھیاں ول ول منگن
کنگن ڈیکھاں تے شرماںواں
جال پھل موئیے .....
چڑھل موئیے والا جوڑا
ماہی میدا قول دا کوڑا
ول وی گیت ماہی دے گانواں
جال پھل موئیے .....

دل دا چور پاوے شور

دل دا چور پاوے شور
میں تے چاں بن تے مور
.....
دل دا چور.....

دل ول آکھے سانول جھیاں
ناں کئی ہوئناں کئی ہو ر دل دا چور

لوکاں کو لوں لگ لگ ڈیکھے
واہ وے ڈھولا جیڈی ٹور
.....
دل دا چور.....

چوری چوری جھاتیاں پاوے
روکاں کینوں ہے منہ زور
.....
دل دا چور.....

جوگ دی گا لہہ

(میں چاہیے چاٹ پس اگھے)

عشق سلامت رزمیاں

سنگت سنگ سویل

آڈیکھو تصور میڈی اے

(تربیتیں دے عالمی ڈینہ دے حوالے نال)

آڈیکھو تصور میڈی اے

آڈیکھو تصور

آکھن گوں تاں میکوں سارے آکھن ہیر

رانجھن جے میں منگاں رت رواؤں نیر

آڈیکھو تصور میڈی اے

آڈیکھو تصور

بائل دے ویپرے وی ہاں میں ڈری ڈری

پیکے ونچتے وی میں ڈکھتے دلگیر

آڈیکھو تصور میڈی اے

آڈیکھو تصور

اچیاں کندھاں تارھو لیکھی جند

سے سول سیلی، واہ میڈی لقریر

آڈیکھو تصور میڈی اے

آڈیکھو تصور

ازلاں توں بندانہاں نو ہیاں دے پچھوں

اکھیاں دے منٹنے آج وی گولن تعیر

آڈیکھو تصور میڈی اے

آڈیکھو تصور

میڈی قسمت و شہ سڑیا وات وانی

ترزی دے مالک ملکانے چاکر میر؟

آڈیکھو تصور میڈی اے

آڈیکھو تصور

جاں وی چلہا بھٹے تاں میں مر ونجاں

ڈیکھوں میڈے تیزابی سیس سریر

آڈیکھو تصور میڈی اے

آڈیکھو تصور

آر مُھل ان پار مُھل ان

آ		پچل	هن	پار	وی	ان	پچل	وی	آر		
آ			راہ		تیڈا				وچوں		
آ		جلدی							ڈھولا		
آ		جلدی							ماہیا		
		ہُنالا		پار		ہُنالا			آر		
		ساه			ٹھٹدے				سادے		
آ		جلدی							ڈھولا		
آ		جلدی							ماہیا		
		شامان		وی	پار	شامان	وی		آر		
		بجاه			بلدی				اکھیں		
آ		جلدی							ڈھولا		
آ		جلدی							ماہیا		
		کبوتر		پار		کبوتر			آر		
		وا			ٹھٹدی				گھلے		
آ		جلدی							ڈھولا		
آ		جلدی							ماہیا		
		تانگھاں		وی	پار	تانگھاں	وی		آر		
		چاہ			تیڈی				ساکوں		
آ		جلدی							ڈھولا		
آ		جلدی							ماہیا		

جیون پھل کیاری کوں (سین سلیم قیصر مانگھے)

جیون پھل کیاری کوں سکھر بیندے ہوئے
جبڑھے گیت میں آن بناۓ
اکھیں ڈھنی دنیادے وچ
سکھر یئے ستر یئے سو ہنے گاون
ناں تہاڑے لبید اال
سارے سو ہنے بیت تے گاون
کہ ان ڈھنی دنیادے ناں!

THESE CAROLS

(Walt Whitman)

These carols sung to cheer my passage through the
world I See,
For completion I dedicate to the invisible World.

کالی رات دی چادر اتے

کالی رات دی چادر اتے تارے آن جمند
جبڑھے دیلہے بادشاہ دے واچ گاجے دول دماء
ٹنٹک تال یاسکھے سازتے سُر منڈل
چپ تھیدن
اوں ولیھے ایں چپ ویہڑے وچ
روح میڈی ہے گاندی
آبدی گاون گاندی

AFTER THE DAZZLE OF DAY

(Walt Whitman)

After the dazzle of day is gone,
 Only the dark, dark night shows to my eyes the stars:
 After the clangor of organ majestic, or chorus, or perfect
 band,
 Silent, athwart my soul, moves the symphony true.

نواب مظفر خان شہید

دا	مولہ	سلطان	ہاں	میں
جنگ	ہے	نال	غاصب	میڈی
پاؤناں	جوڑا		سوہا	میں
منگ	میڈی		شہادت	ہے
صفا	صاف	صدوقون	سینہ	میڈا
انگ	انگ	و سے	ہمدر	جھچاں
دا	وعدے	اپنے	پاس	میکوں
نگہبان	دا	دھرتی		میں
ملتان	رہے		وسدا	شالا
دا	مولہ	سلطان	ہاں	میں
پاؤناں	جوڑا		سوہا	میں
منگ	میڈی		شہادت	ہے
جنگ	مظفر	نام		میڈا

قصے و چوں قصہ

واہ واہ واہ ہے
اللہ بادشاہ ہے
سید حاجیاراہ ہے
دل دریا ہے
اللہ اللہ اللہ
وقت ہے سو لا
ستیاں دی خیر ہو وے
جا گدیاں دا بھلا
گالہہ ایں مذکور ہے
آکھنی ضرور ہے
مائی کو ملی کوں تاں
بہوں ہن بھوئیں دے
چاول بھورے لاجی ڈانے
رب انہاں دے نال میاں
بندے کوں جو
بندہ جا شن

کیا گالہہ وصال تے برہوں دی

اوی	کر بہوں	ہے	قطار	عشق	اوے
اوی	سر بہوں		بہار	عشق	اوے
اوی	برہوں	تے	وصال	گالہہ	کیا
کیا	ہے	مساگ	مشک	ہنجوں	اوے
کیا	ہے	بھاگ	مقدار	لیکھ	اوے

کیا	گالہہ	وصال	مُونجھ	مال	تے	برہوں	دی	کیا
ائے	موئی			ہے		ہے	کیا	کیا
اے	موت			یار	سوال	ہے	کیا	کیا
کیا	گالہہ	وصال		تے		برہوں	دی	کیا
اے	عشق			مرلی		انہد	دی	دی
اے	عشق			منزل		سرمد	دی	دی
کیا	گالہہ	وصال		تے		برہوں	دی	دی

پیر مظفر بخاری سانگے

درشن واہ من موہنیاں والے
 واہ واہ حسن ملاحت
 رہوے راس انہاں دی یاری
 اسماں بیا کیا ممگدوں؟

 درشن واہ انہاں موہنیاں والے
 اکھیاں لاون ڈیرے
 ڈسے شام سہانی جھمل
 اسماں بیا کیا ممگدوں؟

 درشن واہ انہاں کلیاں والے
 کھلداے زخ مستابی
 لب ہن لعل یاقوت گلابی
 اسماں بیا کیا ممگدوں؟

 درشن واہ انہاں چانٹیاں والے
 گول جہاں دی رکھدے
 دل کھلداہے بھل کلیاں وچ
 اسماں بیا کیا ممگدوں؟

 درشن واہ انہاں پریاں والے
 بخت جہاں دے ریشم
 خشبور لشی زلفاں والی
 اسماں بیا کیا ممگدوں؟

 درشن واہ انہاں نینٹاں والے
 چاہ جہاں دی ہر کوں

ہر کوں بخشن جگ تے راحت
اساں بیٹا کیا نگدوں؟

I HAVE PERCEIVED

(Walt Whitman)

I have perceived that to be with those I like is enough,

To stop in company with the rest at evening is enough,

To be surrounded by beautiful, curious, breathing,

laughing flesh is enough,

To pass among them or touch any one, or rest my arm ever so lightly round his or her neck for a moment, what is this then?

I do not ask any more delight, I swim in it as in a sea.

There is something in staying close to men and women and looking on them, and in the contact and odor of them, that pleases the soul well.

All things please the soul, but these please the soul well.

روهی تحلیل دمان

ر : تیراں تے تکھل کوں دی اکھ دلھا ڈٹھا اسادا عجب دمان روہی قصہ

مقدونی   توں   سکھاں   توں   دھرتی   جاگا
ایندے   والی   راسی   رب   جہاں   وچ   دیا

شہر ہوردے

شہر ہوردے
چڑیا گھروچ
ہاتھی ڈیکھتے بال بلوڑے
ہب ڈو جھے کوں آہدے پئے ہن
ہاتھی کیوں وٹ گن ہلیندے
ہاتھی تھوں تاں کن ہلیندے
ایہ کو میاں توں جو ڈردے

محبت میڈے دل دی

(سین عبد العظیف بھٹی ساگھے)

مجبت	میڈے	دل	کہ	سلطت	دی	ہے
اے	مسکین	مظلوم	لوگاں	دا	گھر	ہے
میں	ذلت	داراں	آواز	دی	جو	ہاں
میکوں	لوک	ماراں	میڈی	مجبت	دے	پاروں
وت	اپنے	دلان	صدما	جانے	دی	ہن
مُمے	دوستو	کسو!	بے	بے	بے	سہارو!
میڈی	لوکو	بہا	جو	مجبت	ہے	نانوں
اے	سچھ	کچھ	تھاؤا	تھاؤے	ای	نانوں
میڈی	شاعری	وی	دی	تھاؤے	ای	نانوں
میڈی	زندگی	دی		تھاؤے	ای	

